

Primljeno:	10.06.2022			
Org. jed.	Klas. znak	Radni broj	Prilog	Vrijednost
02	607/22	74/102/4P		

**IZVJEŠTAJ O REAKREDITACIJI
ORGANIZACIONA JEDINICA
PRAVNI FAKULTET, UNIVERZITET CRNE GORE**

Agencija za kontrolu i obezbeđenje kvaliteta visokog obrazovanja Crne Gore dana 12.04.2022. godine je donijela Odluku o obrazovanju komisije za reakreditaciju Univerziteta Crne Gore (br. 02-607/22-46/58UP od 12.04.2022. godine, br. 02-607/22-52/61UP od 21.04.2022. godine, br. 02-607/22-55/65UP od 04.05.2022. godine i br. 02-607/22-60/70UP od 11.05.2022. godine, Prilog 1).

Komisija je imala zadatak da razmotri zahtjev za reakreditaciju organizacione jedinice Pravni fakultet Univerziteta Crne Gore sa izvještajem o samoevaluaciji i ostalom relevantnom dokumentacijom, te da na osnovu neposredne provjere činjeničnog stanja, dostavi Agenciji izvještaj o reakreditaciji organizacione jedinice Pravni fakultet Univerziteta Crne Gore, njegove usklađenosti sa akademskim i profesionalnim potrebama i usvojenim standardima i kriterijumima.

Komisija je detaljno proučila zahtjev za reakreditaciju sa izvještajem o samoevaluaciji organizacione jedinice Pravni fakultet Univerziteta Crne Gore, dopunu dokumentacije kao i drugu priloženu dokumentaciju. U cilju neposredne provjere činjeničnog stanja, Komisija je obavila posjetu organizacionoj jedinici Pravni fakultet Univerziteta Crne Gore, dana 24.05.2022. god. (Prilog 2) tokom koje su obavljeni razgovori sa rukovodstvom organizacione jedinice, dekanom i prodekanima za nastavu, članovima Komisije za samoevaluaciju, članovima Komisije za pripremu dokumentacije za reakreditaciju, zatim sa administrativnim osobljem, studentima i predstavnicima privrede. Tokom posjete su razjašnjene nedoumice u vezi ocjene ispunjenosti određenih standarda. Na osnovu predate i tražene dopunjene dokumentacije, a poštujući Zakon o visokom obrazovanju Crne Gore, Pravila o postupku reakreditacije i Standarde i smjernice za reakreditaciju propisane od strane Agencije za kontrolu i obezbeđenje kvaliteta visokog obrazovanja, kao i ostale propise koji regulišu oblast visokog obrazovanja, Komisija je stekla uvid u sve elemente koji su bili neophodni za donošenje reakreditacionog stava o ispunjenosti standarda.

U skladu sa prethodno navedenim, Komisija, u postupku reakreditacije Univerziteta Crne Gore (sa organizacionim jedinicama) podnosi sljedeći izvještaj o reakreditaciji za organizacionu jedinicu Pravni fakultet, Univerziteta Crne Gore.

OPŠTI PODACI

Naziv ustanove:	Univerzitet Crne Gore
Naziv organizacione jedinice:	Pravni fakultet
Studijski programi:	Osnovni akademski studijski program Pravne nauke (180 ECTS) Master akademski studijski program Krivično pravo (120 ECTS)

	Master akademski studijski program Međunarodno pravo (120 ECTS) Master akademski studijski program Građansko pravo (120 ECTS) Master akademski studijski program Poslovno pravo (120 ECTS) Doktorski akademski studijski program Pravne nauke (180 ECTS)
Naučna oblast:	Društvene nauke

**Obrazac za
IZVJEŠTAJ O REAKREDITACIJI
sa uputstvom**

Komisija u ocjeni ispunjenosti standarda i njihovih kriterijuma za eksternu evaluaciju ustanove koristi sljedeće kriterijume za ocjenjivanje:

- *Eliminacioni kriterijum* u slučaju kada neispunjavanje standarda ili njegovih elemenata uslovjava negativan reakreditacioni stav - odbijanje zahtjeva za reakreditaciju;
- *Potreban kriterijum* u slučaju kada standard ili njegovi kriterijumi nijesu ispunjeni, ali se proces reakreditacije i realizacija studijskih programa mogu nastaviti ako kriterijum može biti ispunjen u periodu koji je određen preporukom komisije.

U komentarima, eksperti u komisiji daju svoje jedinstveno mišljenje o:

- ispunjenosti ili djelimičnoj ispunjenosti standarda i njegovih elemenata,
- mjeri usklađenosti organizacije rada ustanove i planirane realizacije studijskih programa sa važećim standardima, nacionalnim dokumentima i dokumentima Evropskog prostora visokog obrazovanja,
- potrebi za dodatnim objašnjenjima,
- preporuci za ispunjavanje standarda i kriterijuma,
- korekcijama koje je potrebno pripremiti i korekcijama koje je potrebno izvršiti,
- rokovima za korekcije,
- prednostima i nedostacima ispunjenosti određenih standarda, odnosno kriterijuma,
- svim ostalim pitanjima koja se tiču ocjene ispunjenosti standarda, odnosno kriterijuma.

Početna faza ispunjenosti standarda ili pojedinačnog kriterijuma podrazumijeva da je plan za njegovo ispunjavanje odobren od organa upravljanja ustanovom ili organizacionom jedinicom, ili da je započeta implementacija standarda, odnosno kriterijuma.

STANDARD 1. POLITIKA OBEZBJEĐENJA KVALITETA

Ustanove treba da imaju politiku obezbjeđenja kvaliteta koja je javna i koja predstavlja dio njihovog strateškog upravljanja. Unutrašnji akteri treba da izgrađuju i implementiraju ovu politiku kroz odgovarajuće strukture i procese, uz uključivanje spoljnih aktera.

Smjernice:

Politike i procesi su glavni nosioci koherentnog sistema za obezbjeđenje kvaliteta ustanove koji obrazuje ciklus za stalno poboljšanje i doprinosi odgovornosti ustanove. Takav sistem pruža podršku razvoju kulture kvaliteta u kojoj svi unutrašnji akteri preuzimaju odgovornost za kvalitet i uključeni su u obezbjeđenje kvaliteta na svim nivoima ustanove. Kako bi se to i omogućilo, politika ima formalan status i javno je dostupna.

Politike obezbjeđenja kvaliteta su najdjelotvornije kad odražavaju odnos između istraživačkog rada, učenja i nastave, te uzimaju u obzir nacionalni kontekst u kojem ustanova djeluje, institucionalni kontekst, kao i njen strateški pristup. Također, takvom politikom pruža se podrška:

- organizaciji sistema za obezbjeđenje kvaliteta;
- odsjecima, školama, fakultetima i drugim organizacionim jedinicima, kao i upravi ustanove, zaposlenim pojedincima i studentima, da preuzmu svoje odgovornosti u pogledu obezbjeđenja kvaliteta;
- akademskom integritetu i slobodama, pri čemu se budno pazi na mogućnost pojave akademskih prevara;
- zaštiti od netolerantnosti bilo koje vrste ili diskriminacije usmjerene protiv studenata ili zaposlenih;
- uključivanju spoljnih aktera u obezbjeđenje kvaliteta.

Politika se provodi kroz niz procesa za unutrašnje obezbjeđenje kvaliteta koji omogućavaju učešće cjelokupne ustanove. Odluku o tome na koji način će se politika sprovoditi, pratiti i revidirati donosi ustanova.

Politikom obezbjeđenja kvaliteta takođe su obuhvaćeni i svi kriterijumi aktivnosti ustanove, koji su podugovorenili ili koje realizuju druge strane.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
a. Politika obezbjeđenja kvaliteta formalno usvojena i javno dostupna (datum usvajanja, internet stranica sa javno dostupnim dokumentom).	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni

Komentar

Ustanova je navela relevantne dokumente za obezbjeđenje kvaliteta (Statut Univerziteta, Pravilnik o organizaciji i radu sistema za osiguranje i unapređenje kvaliteta na Univerzitetu, Standarde i indikatore za obezbjeđenje i unapređenje kvaliteta/samoevaluaciju, Strategiju razvoja Univerziteta za period 2019-2024. godine). Svi navedeni dokumenti su javno dostupni na internet stranici Univerziteta.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
b. Politika podržava organizaciju sistema za obezbjeđenje kvaliteta.	Ispunjeno	Eliminacioni

	Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	
--	--	--

Komentar

Statutom Ustanove uređen je mehanizam obezbeđenja kvaliteta i definisane su nadležnosti na nivou Univerziteta i organizacionih jedinica. Na nivou univerziteta uspostavljen je Centar za unapređenje kvaliteta, a na nivou fakulteta postoji Komisija za obezbeđenje i unapređenje sistema kvaliteta.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
c. Politika podržava organizacione jedinice kao i pojedinačno zaposlene, a studenti se podstiču da preuzmu svoje odgovornosti u pogledu obezbeđenja kvaliteta.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni

Komentar

Ovaj kriterijum je obrazložen citiranjem konkretnih propisa navedenih u 1A. Ustanova nije dostavila konkretnе podatke o funkcioniranju sistema kvalitete u Izveštaju o samoevaluaciji te konkretnе dokaze da su zainteresirane strane uključene u proces. Zbog toga, zatražen je zapisnik odnosno zapisnici sa sjednica fakultetske Komisije kako bi se utvrdila konkretna primjena kriterijuma.

Fakultet je dostavio Zapisnik sa sjednice Komisije održane 5.3.2021 g. Na bazi dostavljenog materijala može se konstatirati da je Komisija preuzeila odgovornost u pogledu obezbeđenja kvaliteta, sa manjim nedostacima (na primjer, nedostaju konkretnе preporuke za unapređenje kvalitete studija na bazi samoevaluacije i praćenje njihove implementacije).

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
d. Politika podržava akademski integritet i slobode, pri čemu se budno pazi na mogućnost pojave akademskih prevara.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni

Komentar

Kriterijum je ispunjen.

Ustanova je navela nekoliko relevantnih aktivnosti u svrhu podrške akademskog integriteta uključujući Etički kodeks UCG, korišćenje softvera za utvrđivanje plagijata na Univerzitetu Crne Gore, sajt za akademski integritet, online kurs o akademskom integritetu itd. Navedene aktivnosti su očito relevantne za pitanje akademskog integriteta.

Ipak, Komisija je zatražila Izveštaj o primjeni softvera, te informaciju dali postoji slučaj akademske prevare u zadnjih 5 godina i kako su organi postupili. Fakultet je dostavio relevantan Izveštaj o primjeni softvera Pravnog fakulteta Univerziteta Crne Gore i time je kriterijum ispunjen.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
e. Politika štiti od netolerantnosti bilo koje vrste ili diskriminacije usmjerenih protiv studenata ili zaposlenih.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni
Komentar		
<i>Ustanova je objasnila ispunjenost kriterija preko prethodno navedenih univerzitetskih propisa bez potrebnih statističkih informacija. Ipak, Komisija je zatražila da se navede dali postoje prijave za netolerantnost bilo koje vrste ili diskriminacije usmjerenih protiv studenata ili zaposlenih i kako je ustanova postupila. Fakultet je dostavio odgovor da u periodu od 2017. do 2022. godine nije bilo prijava za netolerantnost bilo koje vrste ili diskriminacije usmjerenih protiv studenata ili zaposlenih.</i>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
f. Politika podržava uključivanje spoljnih aktera u obezbjeđenje kvaliteta.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni
Komentar		
<i>Ustanova je objasnila ispunjenost kriterija na deklarativnom nivou bez konkretnih informacija i primjera. Zbog toga, Komisija je zatražila da Ustanova navede konkretne primjere saradnje za uključivanje spoljnih aktera u obezbjeđenje kvaliteta potkrepljeni službenim informacijama ili statistikom.</i>		
<i>Tokom posjete Komisija je imala mogućnost porazgovarati sa predstavnicima spoljnih aktera i da se upozna sa njihovom saradnjom sa Fakultetom. Evidentno je da okvir saradnje postoji, ali potrebno je da Ustanova razvije modalitete za konkretno sudjelovanje privrede u obezbjeđenju kvalitete.</i>		

Preporuke u vezi unapređenja standarda

Preporučuje se

- da Ustanova razvije sistematski pristup i konkretnе aktivnosti na bazi indikatora navedenih u procesu samoevaluacije. Monitoring implementacije Izvještaja Komisije za obezbjeđenje i unapređenje sistema kvaliteta je neophodan instrument u procesu.
- Unapređenje sistema informisanja studenata i zaposlenih u odnosu na akademski integritet, netoleranciju i diskriminaciju preko jednostavnih informacija na glavnim kanalima za komunikaciju, u prostorijama Fakulteta (poster, brošura pri upisu itd.) kao i organizaciju obuke za zaposlene i/ili studente.
- da Ustanova razvije modalitete za konkretno sudjelovanje privrede u obezbjeđenje kvaliteta (na primjer, konsultacije, sudjelovanje u radu relevantnih Komisija itd.).

STANDARD 2. IZRADA I ODOBRAVANJE PROGRAMA

Ustanove treba da imaju procese za izradu i odobravanje programa. Programi treba da budu izrađeni na takav način da ispunjavaju ciljeve koji se pred njih postavljaju, kao i predviđene ishode učenja. Kvalifikacije do kojih programi vode treba da budu jasno određene i predstavljene, i da se pozivaju na tačan nivo u okviru nacionalnog kvalifikacionog okvira za visoko obrazovanje, a samim tim i na Kvalifikacioni okvir u Evropskom prostoru visokog obrazovanja.

Smjernice:

Studijski programi predstavljaju suštinu nastavne misije ustanova visokog obrazovanja. Kroz njih se studentima pružaju akademska znanja i vještine, kao i prenosive vještine koje mogu uticati na njihov lični razvoj i naići na primjenu u njihovim budućim karijerama.

Programi:

- sadrže opšte programske ciljeve usklađene sa institucionalnom strategijom i imaju jasno utvrđene planirane ishode učenja;
- izrađuju se u saradnji sa studentima i ostalim akterima;
- imaju koristi od spoljne ekspertize i referenci;
- odražavaju četiri svrhe visokog obrazovanja Savjeta Evrope (vidjeti Područje primjene i koncepti);
- izrađuju se tako da omogućavaju nesmetano napredovanje studenata kroz studije;
- definišu očekivano opterećenje studenata, npr. pomoću ECTS kredita;
- obuhvataju dobro strukturirane prilike za praksu gdje je to primjерено;
- podlježe procesu formalnog odobravanja u okviru ustanove.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
a. Studijski program sadrži opšte programske ciljeve usklađene sa institucionalnom strategijom i ima jasno utvrđene planirane ishode učenja.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni

Komentar

Kriterijum je ispunjen.

Planirani ishodi učenja su navedeni i relevantni za svaki predmet odnosno za studijski program u cjelini.

Ustanova je dostavila poseban dokument sa ishodima učenja na osnovnim studijama koji je adekvatan i relevantan za profil studija. Takođe, Ustanova je dostavila i dokumente sa ishodima učenja na master i doktorskim studijama. Ishodi učenja su relevantni za profil studija i korespondiraju sa suvremenim evropskim trendovima. Postoji adekvatna distinkcija između planiranih ishoda učenja na osnovnim, master i doktorskim studijama.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
b. Studijski program se izrađuje u saradnji sa studentima i ostalim akterima.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Na nivou Fakulteta studenti su uključeni u izradu studijskih programa putem predstavnika u Komisijama za obezbeđenje i unapređenje kvaliteta i u Vijeću organizacione jedinice, u čijem radu su takođe zastupljeni studenti. Komisija je zatražila detaljnije informacije na koji način privreda i zainteresovane strane učestvuju u obezbeđivanju kvaliteta.

Tokom posjete Komisija je imala mogućnost porazgovarati sa predstavnicima studenata koji su naveli relevantne informacije o njihovom sudjelovanju u procesu. Ipak nedostaje konkretna saradnja ustanove sa navedenim partnerima uključujući i poslodavce u razvoju studijskog programa. Zbog toga, kriterijum je djelimično ispunjen.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
c. Studijski program ima koristi od spoljne ekspertize i referenci.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Ustanova je objasnila ispunjenost kriterija preko konkretnih primjera međunarodne saradnje uključujući Erasmus+ projekte, Jean Monnet projekte, CABUFAL projekat namjenjen razvoju pravnih studija, University and gender mainstreaming – UNIGEM – 2021; Unaprijeđivanje rada Međunarodnopravne klinike – Izbjegličko pravo – 2020-2025, Pravna odgovornost u vezi sa životnom sredinom – preventivne i kurativne mjere u svjetlu ekološkog i energetskog zakonodavstva – bilateralni projekat Pravnog fakulteta UCG i Pravnog fakulteta Univerziteta u Mariboru 2021-2022 itd.

Spoljna ekspertiza i reference su relevantni za profil studija. Ustanova ima dobro razvijenu međunarodnu saradnju.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
d. Studijski program odražava četiri svrhe visokog obrazovanja Savjeta Evrope (vidjeti Područje primjene i koncepti).	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Kriterijum je ispunjen.

Ustanova je definirala standarde i indikatore za obezbeđenje i unapređenje kvaliteta/samoevaluacije. Samoevaluacija se sprovodi po uspostavljenoj proceduri i uključuje nadležna tijela na nivou ustanove i Univerziteta. Procedura se sprovodi svake godine na transparentan način.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
e. Studijski program izrađuje se tako da omogućava nesmetano napredovanje studenata kroz studije.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni

Komentar

Kriterijum je ispunjen.

Studijski program omogućavaju nesmetano napredovanje studenata kroz studije. Svi predmeti su organizovani kao jednosemestralni, tj. izučavaju se samo u jednom semestru, što studentima pruža mogućnost da se posvete izučavanju manjeg broja premeta u svakom od semestara.

Takođe, postoji mogućnost nesmetanog napredovanja kroz sve tri razine visokog obrazovanja. To znači da student akademskih studija nakon završenih osnovnih studija ima prohodnost da upiše master studije, a nakon njih može upisati doktorske studije.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
f. Studijski program definiše očekivano opterećenje studenata, npr. pomoću ECTS kredita.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni

Komentar

Kriterijum je ispunjen.

Studijski program uključuje izračunato opterećenje studenata. Opterećenje u ECTS kreditima je navedeno u silabusima. Jedan ECTS kredit odnosi se na 30 sati rada studenata potrebnih za jednu ili više sljedećih aktivnosti: kontakt nastavu, učenje, praktični rad, pripremu i odbranu samostalnih radova, polaganja kolokvijuma i ispita. Broj kredita za pojedini predmet određuje se prema broju časova nastave, vremenu rada studenta na samostalnim radovima i vremenu za učenje u pripremi za provjeru znanja i ocjenjivanje i drugim oblicima angažovanja u skladu sa konkretnim studijskim programom.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
g. Studijski program obuhvata dobro strukturirane prilike za praksu gdje je to primjерено.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Kriterijum je ispunjen.

Na master studijama na svim programima Pravnog fakulteta Univerziteta Crne Gore najmanje jedan predmet je u potpunosti posvećen praktičnoj nastavi, organiziraju se međunarodni projekti te međunarodni projekti.

Tokom posjete Komisija je imala mogućnost porazgovarati sa predstavnicima studenata koji su naveli relevantne informacije o mogućnostima za praksu koje su ograničene.

Kriterijum je djelimično ispunjen.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
h. Studijski program podliježe procesu formalnog odobravanja u okviru ustanove.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno	Eliminacioni

	Nije ispunjeno	
<i>Komentar</i>		
<i>Kriterijum je ispunjen.</i>		
<i>Postupak formalnog odobravanja studijskog program je uređen Statutom ustanove.</i>		

Preporuke u vezi unapređenja standarda**Preporučuje se**

- *Potrebno je da ustanova na duži rok razvije održivi oblik saradnje u razvoju studijskog programa sa bivšim studentima, poslodavcima, sindikatima, predstavnike lokalne samouprave i državnih organa.*

STANDARD 3. UČENJE, NASTAVA I PROVJERA ZNANJA USMJERENI NA STUDENTA

Ustanove treba da osiguraju da se programi izvode na način kojim se studenti podstiču na preuzimanje aktivne uloge u kreiranju procesa učenja, te da provjera znanja studenata odražava takav pristup.

Smjernice:

Učenje i nastava usmjereni na studenta imaju važnu ulogu u stimulisanju motivacije studenata, njihove samorefleksije i angažovanosti u procesu učenja. To podrazumijeva pažljivo razmatranje izrade i izvođenja studijskih programa i ocjenu ishoda.

Implementacija procesa učenja i nastave usmjerenih na studenta, uključuje:

- poštovanje i prilagođavanje različitostima studenata i njihovih potreba, omogućavajući fleksibilne putanje učenja;
- razmatranje i korišćenje različitih načina izvođenja nastave, gdje je prikladno;
- fleksibilno korišćenje raznih pedagoških metoda;
- redovno vrednovanje i prilagođavanje načina izvođenja nastave i pedagoških metoda;
- podsticanje osjećaja samostalnosti kod učenika, osiguravajući pri tom adekvatne smjernice i podršku od strane nastavnog osoblja;
- promovisanje uzajamnog poštovanja u odnosu između studenata i nastavnika;
- odgovarajuće postupke za rješavanje po prigorima studenata.

Imajući u vidu značaj provjere znanja za napredovanje studenata kroz studije i za njihove buduće karijere, u okviru procesa za obezbeđenja kvaliteta za provjeru znanja vodi se računa o sljedećem:

- lica koja vrednuju studente su upoznata sa postojećim metodama testiranja i ispitivanja i pruža im se podrška za razvoj vlastitih vještina u toj oblasti;
- kriterijum i metode za provjeru znanja, kao i kriterijum za ocjenjivanje, unaprijed se objavljuju;

- provjera znanja omogućava studentima da pokažu u kojoj mjeri su planirani ishodi učenja postignuti. Studenti dobijaju povratne informacije koje su, ukoliko je to potrebno, povezane sa savjetima o procesu učenja;
- gdje je to moguće, provjeru znanja vrši više od jednog ispitiča;
- pravila o provjeri znanja u obzir uzimaju olakšavajuće okolnosti;
- provjera znanja se dosljedno i pravedno primjenjuje na sve studente i sprovodi se u skladu sa navedenim procedurama;
- postoji formalna procedura za žalbe studenata.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
a. Kod učenja i nastave poštuje se i prilagođava različitostima studenata i njihovim potrebama, omogućavajući fleksibilne putanje učenja.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
<i>Komentar</i>		
<i>Kriterij je ispunjen.</i>		
<p><i>Fakultet poštuje i prilagođava različitost studenata i njihove potrebe, pogotovo imajući u vidu najbolje studente i studente sportaše, ali i druge opravdane slučajeve (nor. zdravstveno stanje).</i></p> <p><i>Od Fakulteta je zatraženo da se očituje o ispunjenosti uvjeta prilagođenosti osobama s invaliditetom. U svom očitovanju, Fakultet navodi kako ima prilagođene prilaze osobama s invaliditetom i lift, u što su se članovi Komisije uvjerili prilikom posjete Fakultetu.</i></p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju

b. Kod učenja i nastave razmatraju se i koriste različiti načini izvođenja nastave, gdje je prikladno.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
--	--	----------

Komentar

Fakultet koristi različite načine izvođenja nastave, uključujući teorijska i praktična predavanja, vježbe, seminare, praktičnu nastavu, a poseban oblik nastave uključuje kliničku nastavu. Studentima se pruža i mogućnost sudjelovanja u projektima, te sudjelovanje u različitim oblicima javnih predavanja i diskusija.

Od Fakulteta je zatražen odgovor na pitanje koliki je postotak praktične nastave u pojedinim kolegijim, koliko često na predavanja dolaze gostujući stručnjaci i koliko praktična nastava utječe na konačnu ocjenu iz kolegija. Fakultet se očitovao i naveo kako je praktična nastava zastupljena na osnovnim studijama na 86% predmeta, dok je na master studijama ovaj procenat još veći i iznosi 91%. U pogledu vrednovanja praktične nastave navode kako se isto vrši u skladu s informacijama dostupnim u informacionim listama predmeta. Ipak, u razgovoru s predstavnicima studenata otvoren je problem nedovoljnog procenta praktične nastave i gostujućih predavanja, odnosno općenito prakse.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
Kod učenja i nastave fleksibilno se koriste razne pedagoške metode.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

U nastavi se koriste različiti pedagoški mehanizmi, koji uključuju upotrebu novih tehničkih uređaja i interaktivna predavanja. Posebno je potrebno istaknuti kliničko obrazovanje i rad klinike za besplatnu pravnu pomoć.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
c. Kod učenja i nastave redovno se vrednuju i prilagođavaju načini izvođenja nastave i pedagoške metode.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Fakultet redovito provodi studentske ankete u kojima se vrednuje kvaliteta i način rada nastavnika. Rezultati se unose u personalni dosje.

Konačna ocjena ovisi o tome kako Fakultet rješava ispodprosječne ocjene, pogotovo ako je riječ o višegodišnjem problemu, odnosno postoji li neki oblik vrednovanja izvrsnih nastavnika.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
d. Kod učenja i nastave podstiče se osjećaj samostalnosti kod učenika, osiguravajući pritom adekvatne smjernice i podršku od strane nastavnog osoblja.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar		
<p><i>Fakultet podstiče studente na grupni i individualni rad. Nastavnici redovito održavaju konzultacije.</i></p> <p><i>Fakultet navodi kako se mentorski rad provodi na master studiju i na doktorskim studijama. Poželjno je da se provodi na osnovnoj razini, odnosno poželjno je imenovanje mentora generacije.</i></p>		
Kriterijum		
e. Kod učenja i nastave promoviše se uzajamno poštovanje između učenika i nastavnika.	Ocjena ispunjenosti Ispunjeno Djelomično ispunjeno Nije ispunjeno	Kriterijum za reakreditaciju Potreban
Komentar		
<p><i>Kriterij je djelomično ispunjen</i></p> <p><i>Pravila ponašanja uređena su Etičkim kodeksom Univerziteta Crne Gore, a u slučaju kršenja Kodeksa može se pokrenuti postupak pred Etičkim odborom, koji može izreći sljedeće mjere: opomena, javna opomena sa objavljivanjem na sjednici Senata Univerziteta, javna osuda sa objavljivanjem na sjednici Senata i javna osuda sa objavljivanjem u Biltenu Univerziteta Crne Gore.</i></p> <p><i>Od Fakulteta su zatraženi su podaci o dosadašnjim slučajevima i informacije i posljedicama za utvrđeno plagiranje studenata ili nastavnika. Fakultet navodi da u periodu od kada se vrši softerska provjera sutentičnosti tekstova magistraskih i doktorskih disertacija nije bilo slučajeva akademske prevare.</i></p> <p><i>Također, navodi kako u periodu između 2017. i 2022. nije bilo prijava za netolerantnost bilo koje vrste ili diskriminacije usmjerene protiv studenata ili zaposlenih.</i></p> <p><i>U razgovoru s predstavnicima studenata otvoren je problem vezan uz unapređenje i više poštivanja inicijativa studenata.</i></p>		
Kriterijum		
f. Kod učenja i nastave postoje odgovarajući postupci za rješavanje po prigovorima studenata.	Ocjena ispunjenosti Ispunjeno Djelomično ispunjeno Nije ispunjeno	Kriterijum za reakreditaciju Potreban
Komentar		
<p><i>Kriterij je ispunjen</i></p> <p><i>Na Fakultetu postoje postupci za rješavanje po prigovorima studenta. U tom kontekstu osnovan je i djeluje Etički odbor. Na temelju inicijalnih pitanja, Fakultet je objasnio procese i iskustva u postupcima za rješavanje po prigovorima studenata, te je dostavio dodatnu informaciju koliko je bilo pritužbi od strane studenata i kako su završene.</i></p>		
Kriterijum		

g. Lica koja vrednuju studente su upoznata sa postojećim metodama testiranja i ispitivanja i pruža im se podrška za razvoj vlastitih vještina u toj oblasti.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
--	--	----------

Komentar

Nastavnici su upoznati s metodama testiranja i ispitivanja i pružaju mentorski rad mlađim suradnicima. Posebno se ističe projekt CABUFAL usmjeren usavršavanju znanja u podučavanju prava Europske unije.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
h. Kriterijum i metode za provjeru znanja, kao i kriterijum za ocjenjivanje, unaprijed se objavljuju.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Fakultet vodi računa o objavi svih potrebnih informacija o predmetima, uključujući način polaganja ispita. Svaki predmetni nastavnik je u obvezi na uvodom satu upoznati studente sa svim elementima vrednovanja svog kolegija.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
i. Provjera znanja omogućava studentima da pokažu u kojoj mjeri su planirani ishodi učenja postignuti. Studenti dobijaju povratne informacije, koje su, ukoliko je to potrebno, povezane sa savjetima o procesu učenja.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Rezultati ispita se objavljaju na oglasnoj ploči i/ili web-stranici Fakulteta u roku od sedam dana od ispita. Studenti imaju pravo uvida u ispit, te dobiti povratne informacije o vrednovanju.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
j. Gdje je to moguće, provjeru znanja vrši više od jednog ispitivača.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Omogućena je javnost ispitnog postupka, a u slučaju niske prolaznosti, omogućeno je i ispitivanje pred komisijom.

Postoje li predmeti na kojima je konstantan problem izrazito niske prolaznosti?

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju

k. Pravila o provjeri znanja u obzir uzimaju olakšavajuće okolnosti.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
--	--	----------

Komentar

Kriterij je ispunjen

Fakultet vodi računa o olakšavajućim okolnostima, što je posebno bilo vidljivo tijekom pandemije. Također se vodi računa o studentima koji imaju problema s pisanim izražavanjem ili koji imaju oštećenje vida. Primjenjuju se pravila o zamrzavanju godine.

U razgovoru sa predstavnicima studenata otvoren je problem nefleksibilnog pristupa studentima koji odlaze na programe međunarodne mobilnosti.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
I. Provjera znanja se dosljedno i pravedno primjenjuje na sve studente i sprovodi se u skladu sa navedenim procedurama.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Kriterij je djelimično ispunjen

Fakultet navodi kako se provjera znanja primjenjuje u skladu s normativnim okvirom i u skladu s normiranim procedurama. U razgovoru sa studentima otvoren je problem vezan uz nekoliko predmeta problematičnih s aspekta postavljanja ispita i kriterija provjere znanja.

Na Fakultetu postoji Disciplinska komisija, te su zatraženi podaci o njezinom radu. Fakultet je dostavio tražene podatke.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
m. Postoji formalna procedura za žalbe studenata.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	<u>Eliminacioni</u>

Komentar

Studenti imaju pravo podnošenja prigovora dekanu ako smatraju da ispit nije obavljen u skladu s normativnim okvirom. Dekan potom formira komisiju od tri člana koja provjerava navode.

Poželjni su podaci o broju prigovora i utvrđenjima komisije po prigovorima

Preporuke u vezi unapređenja standarda

Preporučuje se:

- *pojačati napore u kontekstu provođenja praktične nastave, organiziranja gostujućih predavanja i povećavanje zainteresiranosti studenata za iste;*
- *uložiti dodatne napore na korištenju case-study modela;*
- *imenovati mentore generacija na svim razinama studija;*
- *pojačati angažman na poštivanju studentskih inicijativa;*
- *razviti efikasniji način postupanja po prigovorima;*
- *omogućiti fleksibilniji pristup studentima koji koriste međunarodnu mobilnost.;*
- *uložiti pojačane napore na analiziranju uzroka izrazito niske prolaznosti na nekim kolegijima.*

STANDARD 4. UPIS STUDENATA, NJIHOVO NAPREDOVANJE KROZ STUDIJE, PRIZNAVANJE I SERTIFIKACIJA

Ustanove treba na dosljedan način da primjenjuju prethodno definisane i objavljenje propise koji obuhvataju sve faze studiranja, odnosno upis studenata, njihovo napredovanje kroz studije, priznavanje i sertifikaciju.

Smjernice:

Obezbjedivanje uslova i podrške koji su neophodni za napredovanje studenata kroz akademsku karijeru je u najboljem interesu svakog pojedinačnog studenta, programa, ustanove i sistema. Od ključnog je značaja da procedure upisa, priznavanja i završetka studija budu primjerene svrsi, naročito kada su studenti mobilni u okviru jednog ili više sistema visokog obrazovanja.

Važno je da se politike pristupa, procesi i kriterijum za upis sprovode dosljedno i na transparentan način, i da je obezbijeđeno upoznavanje studenata sa radom ustanove i uvođenje u program.

Ustanove treba da uspostave i procese i instrumente za prikupljanje, praćenje i reagovanje na informacije o napredovanju studenata kroz studije.

Pravično priznavanje visokoškolskih kvalifikacija, perioda studija i prethodnog učenja, uključujući priznavanje neformalnog i informalnog učenja, predstavljaju osnovne komponente za osiguravanje napredovanja studenata kroz studije, pri čemu se promoviše mobilnost. Odgovarajuće procedure za priznavanje, oslanjaju se na:

- usklađenosti institucionalne prakse priznavanja sa principima Lisabonske konvencije o priznavanju;
- saradnju sa drugim ustanovama, agencijama za obezbjeđenje kvaliteta i nacionalnim ENIC/NARIC centrom, u cilju osiguravanja dosljednog priznavanja u cijeloj zemlji.

Diplomiranje predstavlja kulminaciju perioda studiranja studenata. Studenti treba da dobiju dokumentaciju kojom se obrazlaže koje su kvalifikacije stekli, uključujući postignute ishode učenja i kontekst, nivo, sadržaj i status studija koje su pohađali i koje su uspješno završili.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
a. Politike pristupa, procesi i kriterijum za upis sprovode se dosljedno i na transparentan način. Obezbijedeno je upoznavanje studenata sa radom ustanove i uvođenje u program.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni
<i>Kriterij je ispunjen.</i> <i>Fakultet primjenjuje relevantne propise na odgovarajući način, cjelokupni postupak je transparentan i uključuje i pravo podnošenja prigovora. Fakultet navodi da se na stranicama Fakulteta i u brošurama za upis nalaze svi potrebni podaci i kriteriji za upis, kao i informacije o Fakultetu i njegovom radu i programu. Također navodi kako je Fakultet prisutan na društvenim mrežama Facebook, Instagram i Linkedin i kako su na ažuriranju profila angažirani suradnici u nastavi.</i>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju

b. Ustanova uspostavlja procese i instrumente za prikupljanje, praćenje i reagovanje na informacije o napredovanju studenata kroz studije.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
--	--	----------

Komentar

Kriterij je ispunjen.

Fakultet uspostavlja i provodi studentsku anketu i na raspoložbi je predstavnicima studenata za sve informacije vezane uz napredovanej kroz studije. U kontekstu ovog područja od Fakulteta je zatraženo očitovanje o utjecaju rezultata studentskih anketa u slučaju da pokazuju kontinuirane probleme u nekom predmetu, odnosno kod njegovog nositelja. Fakultet navodi kako se s najlošije rangiranim nastavnicima vode razgovori u cilju uklanjanja problema i poboljšanja nastavnog procesa, te kako nastoje uvažiti studentske inicijative vezane uz napredovanje kroz studije.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
c. Institucionalna praksa priznavanja je u skladu sa principima Lisabonske konvencije o priznavanju.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Kriterij je ispunjen.

Institucionalna praksa je uspostavljena i u skladu je s Lisabonskom konvencijom o priznavanju.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
d. Saradnja sa drugim ustanovama, agencijama za obezbeđenje kvaliteta i domaćim ENIC/NARIC centrom, u cilju osiguravanja dosljednog priznavanja u cijeloj zemlji.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Kriterij je ispunjen.

Suradnja sa drugim ustanovama, agencijama za obezbeđenje kvaliteta i domaćim ENIC/NARIC centrom postoji zahvaljujući djelatnosti nacionalnog informacionog centra, a usmjerena je osiguravanju odgovarajućeg i dosljednog priznavanja u cijeloj zemlji.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
e. Po završetku programa, studenti dobijaju dokumentaciju kojom se obrazlaže koje su kvalifikacije stekli, uključujući postignute ishode učenja i kontekst, nivo, sadržaj i status studija koje su pohađali i koje su uspješno završili.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Fakultet vodi i izdaje zakonskim okvirom predviđene evidencije, isprave i diplome.

Preporuke u vezi unapređenja standarda

Preporučuje se aktivnije uključivanje studenata i uvažavanje njihovih inicijativa, pogotovo u kontekstu međunarodne mobilnosti.

STANDARD 5. NASTAVNO OSOBLJE

Ustanove treba da osiguraju kompetentnost svog nastavnog osoblja. Treba da primjenjuju pravične i transparentne procese prilikom zapošljavanja i razvoja zaposlenih.

Smjernice:

Uloga predavača je od ključnog značaja za stvaranje kvalitetnog iskustva studiranja i omogućavanja sticanja znanja, kompetencija i vještina. Sve raznovrsnija studentska populacija i veća usredstvenost na ishode učenja zahtijeva učenje i nastavu usmjerene na studenta, pa se time i uloga nastavnika mijenja (vidjeti Standard 1.3).

Ustanove visokog obrazovanja su najodgovornije za kvalitet svojih zaposlenih i pružanje odgovarajućeg okruženja za efikasno obavljanje posla.

Takvo okruženje:

- uspostavlja i pridržava se jasnih, transparentnih i pravičnih procesa za zapošljavanje i uslova zapošljavanja u okviru kojih se prepoznaže značaj podučavanja;
- nudi i promoviše mogućnosti za profesionalni razvoj nastavnog osoblja;
- podstiče naučne aktivnosti radi jačanja veze između obrazovanja i istraživanja;
- podstiče inovacije u nastavnim metodama i korišćenje novih tehnologija.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
f. Ustanova uspostavlja i pridržava se jasnih, transparentnih i pravičnih procesa za zapošljavanje i uslova zapošljavanja koji prepoznaju značaj podučavanja.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Zakon o visokom obrazovanju Crne Gore sadrži osnovne kriterijume za izbor nastavnika i saradnika na Univerzitetu Crne Gore, a time i na Pravnom fakultetu. Takođe, u delu V Statuta Univerziteta Crne Gore, pod nazivom „Akademsko osoblje Univerziteta“ (članovi 86-108a) detaljno su uređena pravila zapošljavanja akademskog osoblja i to, kako zapošljavanje nastavnika, tako i zapošljavanje saradnika. Takođe, Pravni

fakultet poseduje i *Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta*, kojim je uređena organizaciona struktura Fakulteta i njegova unutrašnja organizacija. Istim Pravilnikom je prikazana sistematizacija poslova i radnih mesta, a utvrđeni su i uslovi za njihovo obavljanje. Konačno, ovaj Pravilnik sadrži i detaljan opis poslovnih procesa i poslova radnih mesta.

Prilozi: *Zakon o visokom obrazovanju Crne Gore*

Statut Univerziteta Crne Gore

Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta na Pravnom fakultetu

Univerziteta Crne Gore (prečišćen tekst)

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
g. Ustanova nudi i promoviše mogućnosti za profesionalni razvoj nastavnog osoblja.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Odredbama Statuta Univerziteta Crne Gore (član 108a.) utvrđeno je pravo po osnovu mobilnosti nastavnog osoblja, naučnog osoblja, neakademskog osoblja i drugog osoblja angažovanog u nastavi i istraživanju i nenastavnog osoblja i ovo pravo se ostvaruje u skladu sa pravilima koja utvrđuje Senat Univerziteta. Takođe, veoma je značajno pravo na „slobodnu godinu studija“, koje ima akademsko osoblje u zvanju redovnog i vanrednog profesora Univerziteta, svake sedme godine kao jednogodišnje odsustvo, o čemu odlučuje Upravni odbor, uz prethodno mišljenje Senata (član 95.). Posebno ukazujemo na činjenicu da nastavno osoblje Pravnog fakulteta učestvuje u projektima mobilnosti i bilateralne saradnje i drugim inicijativama Univerziteta Crne Gore i Pravnog fakulteta. Ove inicijative podrazumevaju boravak u inostranstvu radi usavršavanja, daljem obrazovanja i napretka u profesionalnoj karijeri.

Ovde naročiti značaj imaju Pravila o međunarodnoj mobilnosti Univerziteta Crne Gore, kojima se bliže uređuju osnovna načela realizacije programa ove mobilnosti nastavnog osoblja, koje dolazi i odlazi, naučnog osoblja, neakademskog osoblja i drugog osoblja koje je angažованo u nastavi i istraživanju, kao i nenastavnog osoblja na Univerzitetu u Crnoj Gori. Što se tiče Pravnog fakulteta u Podgorici, treba reći da je on izgradio čitavu mrežu akademskih partnera u inostranstvu, sa kojima je zaključio ugovor o mobilnosti svog nastavnog osoblja. Treba reći da je, do sada, realizovan veliki broj ovakvih mobilnosti, koje se ogledaju u vidu kraćih poseta, organizovanih u okviru projekata Erasmus+. U ovim projektima su učestvovali skoro svi nastavnici Pravnog fakulteta i jedan broj saradnika.

Na osnovu Pravilnika o obrazovanju i stručnom usavršavanju, uređeno je ostvarivanje prava zaposlenih na Univerzitetu u Crnoj Gori, a samim tim i na Pravnom fakultetu, na korišćenje odsustva radi obrazovanja i stručnog usavršavanja, koje Univerzitet, tj. njegova organizaciona jedinica, omogućava u skladu sa potrebama naučno-nastavnog, istraživačkog i umetničkog rada i drugim specifičnim potrebama radnog mesta. O tome Program stručnog usavršavanja i obrazovanja zaposlenih donosi Senat Univerziteta na predlog svojih organizacionih jedinica.

Prilozi: *Statut Univerziteta Crne Gore*

Pravila o međunarodnoj mobilnosti Univerziteta Crne Gore

Pravilnik o obrazovanju i stručnom usavršavanju

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
h. Ustanova podstiče naučne aktivnosti radi jačanja veze između obrazovanja i istraživanja.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno	Potreban

	Nije ispunjeno							
Komentar								
<p>Komentar: Podsticanje naučnih aktivnosti od strane Univerziteta Crne Gore u cilju jačanja veze između obrazovanja i istraživanja vrši se, između ostalog, i dodeljivanjem počasnog doktorata, povelje, zahvalnice i zvanja počasnog profesora. Počasni doktorat se može dodeliti istaknutoj naučnoj, kulturnoj ili drugoj javnoj ličnosti u zemlji i inostranstvu, koje je dalo izuzetan doprinos u pojedinim oblastima naučnog, nastavnog, umetničkog ili istraživačkog stvaralaštva. Važno je napomenuti da Univerzitet može, u toku jedne studijske godine, dodeliti najviše jedan počasni doktorat. Pored toga, Univerzitet može da dodeli i Povelju fizičkom ili pravnom licu u zemlji i inostranstvu, koje je dalo poseban doprinos za razvoj Univerziteta, unapređenje njegovog rada i uvećanje njegovog ugleda. Naravno, dobijanje i ove Povelje je precizno regulisano Pravilnikom o dodjeli počasnih titula i drugih priznanja na Univerzitetu Crne Gore, tako da se ona može dodeliti i povodom obeležavanja jubilarnih godišnjica Univerziteta, ali na svaku desetu godišnjicu i to najviše tri povelje. Akademskom osoblju se može dodeliti zahvalnica za doprinos na podizanju obrazovnog, naučnog i materijalnog statusa Univerziteta i za zapažene uspehe u naučno-istraživačkom radu. Konačno, postoji mogućnost i dodeljivanja zvanja počasni profesor (professor honoris causa) istaknutom profesoru ili naučnom radniku iz inostranstva za poseban doprinos razvoju visoko-školske delatnosti, ako svojim nastavno-obrazovnim, naučno-istraživačkim i profesionalnim aktivnostima ima potvrđenu međunarodnu afirmaciju i reputaciju i ako svojim delovanjem radi na opštem podizanju naučno-istraživačkih kapaciteta.</p> <p>Odredbama Pravilnika o postupku, uslovima vrednovanja i načinu nagrađivanja zaposlenih za poseban doprinos razvoju i međunarodnom pozicioniranju Univerziteta Crne Gore uređeni su postupak i uslovi vrednovanja, kao i način nagrađivanja zaposlenih na Univerzitetu za njihov poseban doprinos razvoju Univerziteta i njegovom pozicioniranju u svetu.</p> <p>Na osnovu Pravilnika o obrazovanju i stručnom usavršavanju, uređeno je ostvarivanje prava zaposlenih na Univerzitetu u Crnoj Gori, a samim tim i na Pravnom fakultetu, na korišćenje odsustva radi obrazovanja i stručnog usavršavanja, koje Univerzitet, tj. njegova organizaciona jedinica, omogućava u skladu sa potrebama naučno-nastavnog, istraživačkog i umetničkog rada i drugim specifičnim potrebama radnog mesta. O tome Program stručnog usavršavanja i obrazovanja zaposlenih donosi Senat Univerziteta na predlog svojih organizacionih jedinica.</p> <p>Prilozi: Pravilnik o dodjeli počasnih titula i drugih priznanja na Univerzitetu Crne Gore Pravilnik o postupku, uslovima vrednovanja i načinu nagrađivanja zaposlenih za poseban doprinos razvoju i međunarodnom pozicioniranju Univerziteta Crne Gore Pravilnik o obrazovanju i stručnom usavršavanju</p>								
<table border="1"> <thead> <tr> <th>Kriterijum</th> <th>Ocjena ispunjenosti</th> <th>Kriterijum za reakreditaciju</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>i. Ustanova podstiče inovacije u nastavnim metodama i korišćenje novih tehnologija.</td> <td> Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno </td> <td>Potreban</td> </tr> </tbody> </table>			Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju	i. Ustanova podstiče inovacije u nastavnim metodama i korišćenje novih tehnologija.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju						
i. Ustanova podstiče inovacije u nastavnim metodama i korišćenje novih tehnologija.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban						
Komentar								
<p>Posebno treba ukazati na činjenicu da, kako Univerzitet Crne Gore, tako i Pravni fakultet, daju značajne podsticaje za inoviranje nastavnih metoda putem korišćenja novih tehnologija, a to čine angažovanjem sopstvenih sredstava, kao i sredstava koja su dobijena uspešnim apliciranjem na međunarodnim projektima. To je doprinelo da je infrastruktura Pravnog fakulteta unapređena opremanjem svih sala za nastavu projektorima. Ovi projektori se svakodnevno koriste u nastavi od strane nastavnika koji su obučeni za njihovu primenu.</p>								

Pored toga, ukazujemo na činjenicu da se na Pravnom fakultetu stalno promovišu novi projekti, koji omogućavaju nastavnicima da usavršavaju svoja znanja, a do sada su organizovane obuke od strane akademskih partnera iz nekoliko evropskih univerzitetskih centara.

Prilozi: Dokazi o ostvarenim međunarodnim projektima Pravnog fakulteta

Preporuke u vezi unapređenja standarda:

Nastavnici treba više da učestvuju u različitim projektima mobilnosti i bilateralne suradnje i da, ukoliko, zaista imaju mogućnost, što više koriste tzv. "slobodnu godinu studija".

STANDARD 6. RESURSI ZA UČENJE I PODRŠKA STUDENTIMA

Ustanove treba da na odgovarajući način finansiraju aktivnosti učenja i nastave i da obezbijede adekvatne i lako dostupne resurse za učenje, kao i podršku studentima.

Smjernice:

U cilju pružanja optimalnog iskustva studiranja, ustanove obezbjeđuju niz resursa radi pružanja podrške u učenju. Ovi resursi su različiti, od fizičkih resursa, poput biblioteka, sredstava za učenje i informatičke infrastrukture, do ljudske podrške u vidu mentora i drugih savjetnika. Uloga službi za pružanje podrške od naročitog je značaja kod omogućavanja mobilnosti studenata u okviru jednog ili više sistema visokog obrazovanja.

Potrebe raznovrsne studentske populacije (kao što su zreli, vanredni, zaposleni i studenti iz inostranstva, kao i studenti sa invaliditetom), te prelazak na učenje usmjereni na studenta i fleksibilne modele učenja i nastave, uzimaju se u obzir prilikom raspodjele, planiranja i obezbjeđivanja resursa za učenje i pružanje podrške studentima.

Aktivnosti i sredstva za pružanje podrške mogu se organizovati na različite načine, u zavisnosti od konteksta ustanove. Međutim, kroz unutrašnje obezbjeđenje kvaliteta osigurava se da svi resursi budu primjereni svrsi, dostupni, te da studenti budu informisani o servisima koji su im na raspolaganju.

Uloga pomoćnog i administrativnog osoblja je izuzetno važna za pružanje usluga podrške, zbog čega treba da bude kvalifikovano i da ima mogućnosti za razvoj svojih kompetencija.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
a. Ustanova obezbjeđuje niz resursa radi pružanja podrške u učenju.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Infrastrukturni resursi – prostor, oprema, specijalizovane vežbaonice i ucionice; biblioteka, kabinetski prostor nastavnika i saradnika, informacioni sistem Fakulteta.

Snabdevenost biblioteke literaturom iz predmetnih studija, raznovrsnost i značajan obim bibliotečkog fonda.

Prilikom obilaska institucije Komisija je ustanovila da je Pravni fakultet u istoj zgradi sa Fakultetom političkih nauka, da ima adekvatan pristup licima sa posebnim potrebama, biblioteku koja jeste površinski mala, ali da se trenutno adaptira ogroman prostor koji će, sudeći po priloženim fotografijama, biti izuzetno sadržajan.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
b. Ustanova uzima u obzir potrebe raznovrsne studentske populacije, te prelazak na učenje usmjereni na studenta i fleksibilne modele učenja i nastave, prilikom raspodjele, planiranja i obezbjeđivanja resursa za učenje i pružanje podrške studentima.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Mere za obezbeđenje kvaliteta su jasno definisane i inovirane, subjekti obezbeđenja kvaliteta su u potpunosti utvrđeni u formalno pravnom smislu.

Intenzivnija i obimnija participacija studenata/kinja u oceni kvaliteta nastavnog procesa i unapređenju metodologije ovog procesa.

Komisija je iz razgovora sa organom poslovođenja, ali i studentima/kinjama došla do zaključka da studenti/kinje ne razumeju u celosti važnost i značaj ankete, dok institucija nije u mogućnosti da ih privoli da je popune. Dakle, anketa se isključivo sprovodi proceduralno, i to samo zbog toga što pozitivni pravni propisi Univerziteta Crne Gore to nalažu.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
c. Kroz unutrašnje obezbjeđenje kvaliteta osigurava se da svi resursi budu primjereni svrsi, dostupni, te da studenti budu informisani o uslugama koje su im na raspolaganju.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Ljudski resursi – visok nivo kvaliteta nastavnik/ca i saradnik/ca, povezanost nastavnik/ca, studenata/kinja, stručnih službi, službi u nastavi i studentske službe.

Stručan bibliotečki kadar koji studentima i zaposlenima pruža odgovarajuće bibliotečke usluge.

Međutim, prilikom posete ovoj visokoškolskoj ustanovi je Komisija utvrdila da je od tri lica koja su zaposlena u biblioteci čak dve osobe na bolovanju i odsustvu iz svojih privatnih razloga.

Takođe, studentima/kinjama je data na raspolaganje čitaonica koja je prostorno vrlo adekvatna za tu namenu i u istoj se nalazi jedan kompjuter za korišćenje.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
d. Administrativno osoblje i osoblje za pružanje usluga podrške je kvalifikovano i ima mogućnosti za razvoj svojih kompetencija.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Postojanje procedura za ostvarenje strategije i unapređenje kontrole kvaliteta.

Funkcionalnost organizacione strukture i potpuna prilagođenost zahtevima osnovne delatnosti institucije.

Imajući u vidu racionalni pristup prilikom zapošljavanja u javnom sektoru, Pravni fakultet ipak ima dovoljan broj zaposlenih koji može da studentima/kinjama pruži sve neophodne usluge.

Preporuke u vezi sa unapređenjem standarda

Fakultet bi trebalo da u narednom periodu kontinuirano, u skladu sa finansijskim mogućnostima, prateći potrebe nastave i naučnoistraživačkog rada, popunjava fond literaturom iz predmetnih oblasti. Posebno je neophodno da se zalaže za nabavku strane literature i stranih časopisa, kako bi se išlo u korak s vremenom.

Poželjno je učešće u kontekstu modernizacije nastave, razmene studenata/kinja i nastavnog osoblja i razvoja tehničko-tehnoloških i prostornih resursa.

Takođe je neophodno postojanje mogućnosti za napredovanje nenastavnog osoblja uz jasnu definisanost i dostupnost uslova za to.

Nužno je da, pre svega, biblioteka i studentska služba rade duže sa studentima/kinjama, i to minimum jedan dan u nedelji, jer nepostojanje mogućnosti da se radi u dve smene im otežava pristup koji im je zagarantovan kao pravo da koriste.

Obavezno je razviti svest kod studenata/studentkinja o važnosti ankete, te naći mehanizam kojim bi ih Fakultet mogao privući da je popune, ali nipošto ne pod pritiskom. Navedeno iz razloga što je Komisija prilikom posete obaveštena da se izveštaji o samovrednovanju objavljuju isključivo ukoliko je anketa reprezentativna! Fakultet mora osmislići način kojim bi prevazišao ovaj dugogodišnji problem.

Posebno se naglašava preporuka da se uspostavi jedinstvena politika priznavanja ispita položenih u programima razmene, jer je Komisija u razgovoru sa predstavnici/ama obaveštена o ovim nedostacima i propustima.

Kako bi se poboljšao kriterijum koji se odnosi na fleksibilnije modele, Komisija naglašava da je veoma važno da studenti/kinje imaju studije slučaja, jer se iz razgovora sa navedenima utvrdilo da ih nikada nisu koristili/e, a da se ispiti polažu pismenim putem nevezano od pandemije COVID-19. Dakle, nastavno osoblje bi trebalo da, gde god je to primereno, pravi Power Point prezentacije, postavlja predavanja na platforme i slično, a u svemu tome im može pomoći stručno, administrativno i tehničko osoblje kojeg ima u dovoljnoj meri angažovano u ovoj instituciji.

Konačno, nije preporuka, već apel Komisije da svaki/a student/kinja mora imati svoj korisnički nalog kojem bi pristupio/la i time sve pratio/la (npr. uplatu školarine, prijavu i odjavu ispita, polaganje istih, spisak ocena i slično)! U svemu tome je nadležno stručno, administrativno i tehničko osoblje koje ima dovoljno prostornih i drugih kapaciteta. Prema tome, neophodno je što pre pristupiti pravljenu baze!

STANDARD 7. UPRAVLJANJE INFORMACIJAMA

Ustanove treba da osiguraju prikupljanje, analiziranje i korišćenje relevantnih informacija, u cilju efikasnog upravljanja programima i drugim aktivnostima.

Smjernice:

Pouzdani podaci su ključni za donošenje utemeljenih odluka da bi se znalo šta dobro funkcioniše a šta zahtijeva dodatnu pažnju. Efikasni procesi za prikupljanje i analizu informacija o studijskim programima i druge aktivnosti doprinose sistemu unutrašnjeg obezbjeđenja kvaliteta.

Koje informacije se prikupljaju u određenoj mjeri zavisi od vrste i misije ustanove. Sljedeći podaci su od značaja:

- ključni indikatori uspješnosti;
- profil studentske populacije;
- napredovanje studenata kroz studije, stopa uspješnosti i napuštanja studija;
- zadovoljstvo studenata studijskim programima;
- dostupni resursi za učenje i podršku studentima;
- karijerne putanje svršenih studenata.

Mogu se koristiti različite metode prikupljanja informacija. Važno je da su studenti i zaposleni uključeni u pružanje i analizu informacija i u planiranje naknadnih aktivnosti.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
a. Ustanova obezbjeđuje informacije o ključnim indikatorima uspješnosti.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

U okviru sistema kontrole kvaliteta na Pravnom fakultetu djeluju Komisija za kvalitet, Komisija za poslijediplomske studije, Komisija za doktorske studije, Komisija mobilnost i Vijeće Pravnog fakulteta koji se bave različitim aspektima i svaka komisija u svojoj nadležnosti pojedinačno, a Vijeće Pravnog fakulteta razmatra najznačajnija pitanja u djelatnosti ovih komisija. Na fakultetu se vode službene evidencije na osnovu kojih nadležne komisije dobijaju podatke o ključnim indikatorima uspješnosti, a koje su predmet dalje analize i postupanja u skladu sa zaključcima Vijeća Pravnog fakulteta. Kontinuirano se prate procesi koji se odvijaju na fakultetu.

Informacioni sistem Fakulteta i uredno vođenje elektronske baze podataka o studentima omogućava jednostavno prikupljanje i indikatora koji su potrebni za evaluaciju procesa, kao i evaluaciju ključnih indikatora uspješnosti, na osnovu čega se zaključuje da je ovaj kriterijum ispunjen.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
b. Ustanova obezbjeđuje informacije o profilu studentske populacije.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Baze podataka i evidencije Pravnog fakulteta se obrađuju u okviru rada informacionog sistema Univerziteta Crne Gore i sadrže sve neophodne informacije o profilu studentske populacije. Vodi se evidencija o polu, starosnoj strukturi, opštini rođenja, prebivalištu, prethodno završenom obrazovanju i uspjehu na prethodnom nivou obrazovanja upisanih studenata. Relevantni statistički obrasci se prikupljaju i prosleđuju na dalju obradu državnom organu nadležnom za poslove statistike, koji prikuplja i obrađuje sve informacije iz obaveznog formulara koji se prikuplja od svakog studenta prilikom upisa godine.

Prilikom čuvanja i obrade podataka, vodi se računa o zaštiti ličnih podataka, u skladu sa Zakonom o zaštiti ličnih podataka o ličnosti ("Sl. list Crne Gore", br. 79/08 od 23.12.2008, 70/09 od 21.10.2009, 44/12 od 09.08.2012) – (provjeriti da li su prijavili rukovaoca zbirkom podataka Agenciji za zaštitu ličnih podataka u skladu sa Zakonom).

Na osnovu gornjeg zaključuje se da je ovaj kriterijum ispunjen.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
c. Ustanova obezbjeđuje informacije o napredovanju studenata kroz studije, stopi uspešnosti i napuštanja studija.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Uspjeh studenata se detaljno prati statistički zahvaljujući elektronskoj bazi podataka Fakulteta. Informacije o rezultatima uspjeha studenata na pojedinačnim predmetima se analiziraju i razmatraju na sjednicama Vijeća Fakulteta. Informacije se ažurno dostavljaju informacionom sistemu Univerziteta Crne Gore.

Podaci o prolaznosti studenata na svakom predmetu su predmet analize nadležnih komisija i Vijeća Pravnog fakulteta, jer ukazuju na prilike za usavršavanje postojećeg studijskog programa

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
d. Ustanova obezbjeđuje informacije o zadovoljstvu studenata studijskim programima.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Na kraju svakog semestra student rade anketu po predmetima. Učešće studenata u postupku redovnog (godišnjeg) nadzora za obezbjeđenje sistema kvaliteta vrši se kroz ocjenjivanje nastavnog procesa i nenastavne podrške realizuje se kroz proces anketiranja, a učešće studenata u anonimnoj anketi je obavezno. Analiza rezultata se dostavlja rukovodstvu Fakulteta i Vijeću fakulteta.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
e. Ustanova obezbjeđuje informacije o dostupnim resursima za učenje i podršku studentima.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Na početku studija, Fakultet, stručne službe i nastavno osoblje obezbjeđuju informacije o dostupnim resursima za učenje i podršku. Stručne službe na Pravnom fakultetu su Studentska služba i Biblioteka Pravnog fakulteta. Sve nove informacije o svim aspektima studiranja, uključujući i informacije o dostupnim resursima za učenje i podršku studentima dostupni su studentima preko oglasnih tabli, ličnih upita studenata, kao i putem internet prezentacije Pravnog fakulteta.

Sve informacije o radu i aktivnostima Fakulteta studenti takođe mogu naći na zvaničnoj internet stranici Pravnog fakulteta: <https://www.ucg.ac.me/pf>,

Na sajtu Fakulteta studenti mogu takođe naći Informacione liste i plan rada za pojedinačne predmete sa informacijama o potreboj literature i navedenim linkovima za korištenje za dostizanje ishoda učenja.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
f. Ustanova obezbjeđuje informacije o karijernim putanjama svršenih studenata.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Kroz djelovanje Alumni kluba ustanova prati karijerne putanje svršenih studenata. Imajući u vidu da aktivnosti Alumnija kluba nisu razvijene u dovoljnoj mjeri, tokom posjete rukovodstvo ustanove je iskazalo namjeru da budu aktivniji u ovoj oblasti u narednom periodu.

Preporuke u vezi unapređenja standarda

- Kreirati internu anketu o zadovoljstvu studenata
- Uključiti veći broj studenata u ispunjavanje anketa
- Ankete realizovati dva puta godišnje
- Kreirati i realizovati anketu nakon diplomiranja o zadovoljstvu studenata studijskim programom.
- Kreirati i realizovati anketu nakon diplomiranja o zadovoljstvu studenata uslovima studiranja i podrškom od strane nastavnog i administrativnog osoblja.
- Realizovati saradnju sa Karijernim centrom Univerziteta u cilju umrežavanja i obrade i razmjene podataka o karijernim putanjama svršenih studenata.
- Uraditi anketu o zadovoljstvu studenata sa resursima biblioteke i mogućnostima korištenja iste, sa akcentom na mogućnost produženja termina korištenja biblioteke i čitaonica.
- Uložiti napore za kreiranje potpunije baze podataka alumnija i praćenje karijernih putanja alumnija i redovno ažurirati informacije o karijernim putanjama svršenih studenata.

STANDARD 8. INFORMISANJE JAVNOSTI

Ustanove treba da objavljaju informacije o svojim aktivnostima i programima koje realizuju, koje su jasne, tačne, objektivne, aktuelne i lako dostupne.

Smjernice:

Informacije o aktivnostima ustanove korisne su za buduće i sadašnje studente, kao i za svršene studente, druge zainteresovane strane i javnost.

Stoga, ustanove pružaju informacije o svojim aktivnostima, kao i programima koje nude i kriterijumima za upis, planiranim ishodima učenja tih programa, kvalifikacijama koje dodjeljuju, procedurama za izvođenje nastave, učenje i provjeru znanja koja se koriste, stopama prolaznosti i prilikama za učenje koje su na raspolaganju njihovim studentima, kao i informacije o zapošljavanju svršenih studenata.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
a. Ustanova pruža informacije o svojim aktivnostima i programima koje nudi, kao i kriterijumima za upis, planiranim ishodima učenja tih programa, kvalifikacijama koje dodjeljuju, procedurama za izvođenje nastave učenja i provjeru znanja koja se koriste, stopama prolaznosti i prilikama za učenje koje su na raspolaganju njihovim studentima, kao i informacije o zapošljavanju diplomaca.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni
Komentar		

Posebno je značajno informisanje javnosti, tako da ustanove treba da objavljaju neophodne informacije o svojim aktivnostima i programima koje realizuju i one moraju da budu tačne, objektivne, aktuelne, jasne i lako dostupne. Ove informacije su lako dostupne na internet prezentacijama Univerziteta Crne Gore i Pravnog fakulteta, a Univerzitet izdaje i elektronski informator, koji sadrži sve osnovne informacije o fakultetima, koje budući studenti treba da znaju, kao i o ishodima učenja studijskih programa, radi lakšeg odlučivanja studenata za određeni studijski program na nekom od fakulteta.

Preporuke u vezi unapređenja standarda:

- Sistematizovati i pojednostaviti pružanje informacija o programima i aktivnostima, kao i o kriterijumima za upis, radi lakšeg snalaženja studenata.

STANDARD 9. KONTINUIRANO PRAĆENJE I PERIODIČNO REVIDIRANJE PROGRAMA

Ustanove treba da prate i periodično revidiraju svoje programe kako bi osigurale postizanje ciljeva koji su pred njih postavljeni i odgovorile na potrebe studenata i društva. Revidiranje treba da bude

usmjereni na kontinuirano poboljšanje programa. O aktivnostima koje se planiraju ili preduzimaju kao rezultat tih aktivnosti, potrebno je obavijestiti sve aktere na koje se one odnose.

Smjernice:

Cilj redovnog praćenja, provjere i revidiranja studijskih programa je da se osigura njihova adekvatna realizacija i da se stvori efikasno okruženje za učenje i podršku studentima.

Time je obuhvaćena evaluacija:

- sadržaja programa u svjetlu najnovijih istraživanja u dатој disciplini, чime se osigurava savremenost programa;
- promjenjivih potreba društva;
- opterećenja studenata, njihovog napredovanja kroz studije i završetak studija;
- efikasnosti procedura za provjeru znanja studenata;
- studentskih očekivanja, potreba i zadovoljstva programom;
- okruženja za učenje i službi za pružanje podrške, te njihove primjerenosti svrsi programa.

Programi se redovno pregledaju i revidiraju, u šta su uključeni studenti i druge zainteresovane strane. Prikupljene informacije se analiziraju, a program se prilagođava kako bi se osigurala njegova savremenost. Objavljaju se revidirane specifikacije programa.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
a. Kontinuirano praćenje i periodično revidiranje uključuju sadržaj programa u svjetlu najnovijih istraživanja u dатој disciplini, чime se osigurava savremenost programa.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Kriterij je djelimično ispunjen.

Kontinuirani napor i periodična revidiranja studijskih programa temelje se na rezultatima dvaju projekata vezanih uz unapređenje kapaciteta Fakulteta. Potreba praktičnog obrazovanja studenata osigurava se u okviru klinike za besplatnu pravnu pomoć. Na temelju razgovora s predstvincima privrede i vanjskih dionika otvoren je problem nesudjelovanja vanjskih dionika na proces osuvremenjivanja programa.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
b. Kontinuirano praćenje i periodično revidiranje uključuju promjenjive potrebe društva.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Kriterij je djelimično ispunjen.

Fakultet navodi kako je projekt CABUFAL uključivao i suradnju s vanjskim doinicima i na taj način isti su mogli utjecati na revidiranje programa. Također navodi kako je Projekt ENEMLOS odgovor na praktično obrazovanje pravnika. Ipak, na razgovoru s predstavnicima poslodavaca, odnosno vanjskih dionika istaknuto je kako oni ne utječu na kreiranje studijskih programa.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
c. Kontinuirano praćenje i periodično revidiranje uključuju opterećenje studenata, njihovo napredovanje kroz studije i završetak studija.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni

Komentar

Kriterij je djelimično ispunjen.

Fakultet navodi kako su nadležne komisije i Vijeće Pravnog fakulteta analizirali podatke o prolaznosti studenata što je bila podloga za izmjene studijskih programa.

Ipak, u razgovoru s predstavnicima studenata istaknut je problem koji postoji u nekoliko kolegija, tako da nije jasno koliko su izmjene utjecale na postotak prolaznosti kolegija i napredovanje kroz studije, odnosno završetak studija.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
d. Kontinuirano praćenje i periodično revidiranje uključuju efikasnost procedura za provjeru znanja studenata.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni

Komentar

Izvješća o prolaznosti predmet su analize nadležnih tijela.

Disciplinska komisija do sada je sprovedla 42 procesa – nema podataka o uvrđenim devijacijama i sankcijama.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
e. Kontinuirano praćenje i periodično revidiranje uključuju studentska očekivanja, potrebe i zadovoljstva programom.	Ispunjeno Djelomično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni

Komentar

Studenti participiraju u radu odgovarajućih komisija.

Nije poznato koliko se nastavnika do sada pozvalo na razgovor kod dekana zbog ispodprosječnih rezultata ostvarenih na anketama, je li bilo nekog oblika sankcije, je li se situacija nakon toga popravila.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
f. Kontinuirano praćenje i periodično revidiranje uključuju okruženje za učenje i službe za pružanje podrške, kao i njihovu primjerenost svrsi programa.	Ispunjeno Djelomično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni

Komentar

Projekt izgradnje nove biblioteke odgovor je na unapređenje okruženja za učenje.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
g. Programi se redovno pregledaju i revidiraju, u šta su uključeni studenti i druge zainteresovane strane.	Ispunjeno Djelomično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni

Komentar

Participacija različitih vanjskih dionika – budućih poslodavaca utječe na revidiranje programa.

U projektima pravnog fakulteta, posvećenim modernizaciji i europeizaciji kurikuluma bili su uključeni Sudski savjet i Centar za obuku u sudstvu i tužilaštvo, dok je u projektu, koji se tiče praktične nastave i pružanju pravne pomoći ranjivim grupama uključena cijela pravosudna profesija kroz saradnju sa Vrhovnim sudom Crne Gore, Vrhovnim državnim tužilaštvom Crne Gore, Centrom za medijaciju, Advokatskom komorom Crne Gore, Notarskom komorom Crne Gore, Komorom javnih izvršitelja Crne Gore”

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
h. Prikupljene informacije se analiziraju, a program se prilagođava kako bi se osigurala njegova savremenost.	Ispunjeno Djelomično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni

Komentar

Planovi i programi se sustavno prilagođavaju rastućim potrebama društva i poslodavaca, a rezultat su novi kursevi i sistem izbornih modula.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
i. Objavljaju se revidirane specifikacije programa.	Ispunjeno Djelomično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni

Komentar

Transparentnost je osigurana kroz detaljne informacije na internet stranici Fakulteta, kao i kroz publikacije namijenjenima studentima.

Preporuke u vezi unapređenja standarda

Preporučuje se:

- uložiti dodatne napore na uključivanju vanjskih dionika u proces osuvremenjivanja programa;*
- više uvažavati studentske inicijative, poglavito u kontekstu međunarodne mobilnosti i priznavanja ispita i bodova;*
- bolje surađivati sa studentima vezano uz njihove potrebe i očekivanja od studijskih programa;*
- uložiti dodatne napore na analiziranju izrazito niske prolaznosti na pojedinim kolegijima;*
- poboljšati i ubrzati rad administracije, te produžiti radno vrijeme fakultetskih službi.*

STANDARD 10. CIKLIČNO EKSTERNO OBEZBJEĐENJE KVALITETA

Ustanove treba da periodično vrše proces eksternog obezbeđenja kvaliteta u skladu sa ESG standardima.

Smjernice:

Eksterno obezbeđenje kvaliteta u svojim različitim oblicima može potvrditi efikasnost unutrašnjeg obezbeđenja kvaliteta ustanove, i može služiti kao katalizator poboljšanja i ponuditi ustanovi nove perspektive. Njime se, takođe, obezbeđuju informacije kako bi se i ustanova i javnost uvjerile u kvalitet aktivnosti ustanove.

Ustanove učestvuju u cikličnim postupcima eksternog obezbeđenja kvaliteta koji u obzir uzimaju, gdje je to relevantno, uslove iz zakonodavnog okvira u kojem funkcionišu. Stoga, u zavisnosti od okvira, eksterno obezbeđenje kvaliteta može poprimiti različite oblike i može se koncentrisati na različite nivoe organizacije (kao što su program, fakultet ili ustanova).

Obezbeđenje kvaliteta je kontinuiran proces koji se ne završava eksternim povratnim informacijama ili izvještajem ili procesom preduzimanja naknadnih mjera u okviru ustanove. Dakle, ustanove vode računa da se napredak, koji je postignut od posljednje aktivnosti u oblasti eksternog obezbeđenja kvaliteta, uzima u obzir prilikom priprema za sljedeću aktivnost.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
j. Ustanove vode računa da se napredak koji je postignut od posljednje aktivnosti u oblasti obezbeđenja kvaliteta uzima u obzir prilikom priprema za sljedeću.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni
Komentar		
<p>Komentar: Individualni obrazovni program predviđa brojne aktivnosti radi realizacije aktivnosti u oblasti obezbeđenja kvaliteta. Preporuke ovog programa se odnose na nastavno osoblje koje treba da bude uključeno u internu mobilnost, realizacijom predavanja predmeta na različitim fakultetima i putem različitih studijskih programa. To je neophodno radi optimizovanja resursa i unapređivanja mogućnosti studenata prilikom izbora modula studiranja.</p> <p>Neophodno je da moduli i studijski programi budu ponuđeni na različitim jezicima, a pre svega na engleskom, počev od osnovnih, preko master, pa sve do doktorskih akademskih studija.</p>		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
k. Ustanova učestvuje u cikličnim postupcima eksternog obezbeđenja kvaliteta koji u obzir uzimaju, gdje je to relevantno, uslove iz zakonodavnog okvira u kojem funkcionišu..	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni
Komentar		
<p><i>Kao rezultat evaluacije Univerziteta Crne Gore, koja je sprovedena u okviru projekta „Visoko obrazovanje i istraživanje za inovacije i konkurentnost“, unapređen je kvalitet i relevantnost visokog obrazovanja i istraživanja u Crnoj Gori. Evaluacije provodi nezavisna služba Evropske asocijacije univerziteta i wihov cilj je da se pruži podrška institucijama koje učestvuju u Programu institucionalne evaluacije. Ovaj Program je značajan zbog toga što je on punopravni član Evropske asocijacije za osiguranje kvaliteta u visokom obrazovanju.</i></p> <p><i>Univerzitet Crne Gore je u okviru navedenog Programa institucionalne evaluacije dobio izveštaj, posle čega je donet i novi Zakon o visokom obrazovanju, koji je postao osnova, posle svog stupanja na snagu 2014. godine, za donošenje dve nove nacionalne strategije visokog obrazovanja, i to: Strategiju naučnoistraživačke djelatnosti za period 2017–2021, i Strategiju pametne specijalizacije (ICT, medicina, energija, turizam, zdravlje, ekologija) 2018. godine. Navedeni Zakon je izvršio određene promene, tako da je sprovođenje nekoliko preporuka Programa institucionalne evaluacije olakšano kroz usklađivanje sa zakonskim promenama. Jedna od najvažnijih preporuka koju je Univerzitet Crne Gore usvojio, jeste obezbeđenje i unapređenje kvaliteta, uz uvažavanje međunarodnih standarda.</i></p> <p>Prilog: Standardi i indikatori za obezbeđenje i unapređenje kvaliteta</p>		

Preporuke u vezi unapređenja standarda:

Treba što više organizovati pravne klinike iz određenih naučnih oblasti (nastavnih predmeta) i, tzv. „radionice“, kao što su, na primer: „ustavne“, „krivične“, „upravne“ i slično. Ove klinike i radionice bi trebalo da posećuju, posebno zainteresovani studenti, koji bi rešavali određena pravna pitanja u praksi, zatim studije slučajeva, primere iz prakse u saradnji sa odgovarajućim stručnjacima iz određene oblasti (praktičarima). Takođe, tu bi mogla da budu uključena i eksterno zainteresovana lica. Ovakav način izvođenja nastave bi omogućio da konačni rezultati studiranaj mogu da proverljivi i direktno ocenjeni. Naročitu pažnju treba posvetiti uključivanju studenata u praktičan rad (što je saglasno savremenim zahtevima za dualno obrazovanje) i to u saradnji sa eksternim stranama. Posebnu pažnju treba posvetiti razvijanju mreže Alumni klubova, s obzirom da se, na taj način, članovi ove grupacije, kao bivši studenti i kolege, sa stečenim iskustvom u različitim oblastima društvenog života, mogu da doprinesu optimiziranju izuzetno velikog broja benefita (koristi).

REAKREDITACIONI STAV I PREDLOG

Komisija predlaže Agenciji reakreditacioni stav:

1. Prihvatanje zahtjeva za reakreditaciju za puni reakreditacioni period

Obrazloženje:

Na osnovu Izvještaja o samoevaluaciji sa kriterijumima, uvida u predatu i dopunsku dokumentaciju (dostavljenu na zahtjev Komisije), kao i nakon saznanja stečenih tokom posjete Fakultetu, poštujući Zakon o visokom obrazovanju, Pravilnik i Standarde i smjernice za reakreditaciju propisane od strane Agencije za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja, kao i ostale referentne propise, u skladu sa Članom 12 stav 5 Pravila o postupku reakreditacije ustanove visokog obrazovanja, Komisija predlaže:

prihvatanje Zahtjeva za reakreditaciju Pravnog fakulteta Univerziteta Crne Gore i studijskih programa navedenih na strani 1 i 2 ovog Izvještaja uz obavezu za naknadnu kontrolu (follow-up) u roku od 2 godine.

U nastavku teksta data je ocjena ispunjenosti svakog standarda sa sugestijama za njihovo Unapređenje, napomenama o uočenim nedostacima i preporukama i rokovima za njihovo otklanjanje.

STANDARD 1. je ispunjen.

Preporuke:

- da Ustanova razvije sistematski pristup i konkretnе aktivnosti na bazi indikatora navedenih u procesu samoevaluacije. Monitoring implementacije Izvještaja Komisije za obezbjeđenje i unapređenje sistema kvaliteta je neophodan instrument u procesu.
- Unapređenje sistema informisanja studenata i zaposlenih u odnosu na akademski integritet, netoleranciju i diskriminaciju preko jednostavnih informacija na glavnim kanalima za komunikaciju, u prostorijama Fakulteta (poster, brošura pri upisu itd.) kao i organizaciju obuke za zaposlene i/ili studente.
- da Ustanova razvije modalitete za konkretno sudjelovanje privrede u obezbjeđenje kvaliteta (na primjer, konsultacije, sudjelovanje u radu relevantnih Komisija itd.).

STANDARD 2. je djelimično ispunjen.

Napomene:

Tokom posjete Komisija je imala mogućnost porazgovarati sa predstavnicima studenata koji su naveli relevantne informacije o njihovom sudjelovanju u procesu. Ipak nedostaje konkretna saradnja ustanove sa navedenim partnerima uključujući i poslodavce u razvoju studijskog programa. Takođe, mogućnosti za studentsku praksu su ograničene. Zbog toga, kriterijum je djelimično ispunjen.

Preporuke:

Potrebno je da ustanova na duži rok razvije održivi oblik saradnje u razvoju studijskog programa sa bivšim studentima, poslodavcima, sindikatima, predstavnike lokalne samouprave i državnih organa.

STANDARD 3. je djelimično ispunjen.

Napomene:

-Fakultet koristi različite načine izvođenja nastave, uključujući teorijska i praktična predavanja, vježbe, seminare, praktičnu nastavu, a poseban oblik nastave uključuje kliničku nastavu. Studentima se pruža i mogućnost sudjelovanja u projektima, te sudjelovanje u različitim oblicima javnih predavanja i diskusija. Od Fakulteta je zatražen odgovor na pitanje koliki je postotak praktične nastave u pojedinim kolegijim, koliko često na predavanja dolaze gostujući stručnjaci i koliko praktična nastava utječe na konačnu ocjenu iz kolegija. Fakultet se očitovao i naveo kako je praktična nastava zastupljena na osnovnim studijama na 86% predmeta, dok je na master studijama ovaj procenat još veći i iznosi 91%. U pogledu vrednovanja praktične nastave navode kako se isto vrši u skladu s informacijama dostupnim u informacionim listama predmeta. Ipak, u razgovoru s predstvincima studenata otvoren je problem nedovoljnog procenta praktične nastave i gostujućih predavanja, odnosno općenito prakse.

- Pravila ponašanja uređena su Etičkim kodeksom Univerziteta Crne Gore, a u slučaju kršenja Kodeksa može se pokrenuti postupak pred Etičkim odborom, koji može izreći sljedeće mјere: opomena, javna opomena sa objavlјivanjem na sjednici Senata Univerziteta, javna osuda sa objavlјivanjem na sjednici Senata i javna osuda sa objavlјivanjem u Biltenu Univerziteta Crne Gore. Od Fakulteta su zatraženi su podaci o dosadašnjim slučajevima i informacije i posljedicama za utvrđeno plagiranje studenata ili nastavnika. Fakultet navodi da u periodu od kada se vrši softerska provjera sutentičnosti tekstova magistraskih i doktorskih disertacija nije bilo slučajeva akademske prevare. Također, navodi kako u periodu između 2017. i 2022. nije bilo prijava za netolerantnost bilo koje vrste ili diskriminacije usmjerene protiv studenata ili zaposlenih. U razgovoru s predstvincima studenata otvoren je problem vezan uz unapređenje i više poštivanja inicijativa studenata.

- Fakultet navodi kako se provjera znanja primjenjuje u skladu s normativnim okvirom i u skladu s normiranim procedurama. U razgovoru sa studentima otvoren je problem vezan uz nekoliko predmeta problematičnih s aspekta postavljanja ispita i kriterija provjere znanja.

Preporuke:

- pojačati napore u kontekstu provođenja praktične nastave, organiziranja gostujućih predavanja i povećavanje zainteresiranosti studenata za iste;
- uložiti dodatne napore na korištenju case-study modela;
- imenovati mentore generacija na svim razinama studija;
- pojačati angažman na poštivanju studentskih inicijativa;.
- razviti efikasniji način postupanja po prigovorima;
- omogućiti fleksibilniji pristup studentima koji koriste međunarodnu mobilnost.;

- uložiti pojačane napore na analiziranju uzroka izrazito niske prolaznosti na nekim kolegijima.

STANDARD 4. je ispunjen.

Preporuke:

-Preporučuje se aktivnije uključivanje studenata i uvažavanje njihovih inicijativa, pogotovo u kontekstu međunarodne mobilnosti.

STANDARD 5. je ispunjen.

Preporuke:

-Nastavnici treba više da učestvuju u različitim projektima mobilnosti i bilateralne suradnje i da, ukoliko, zaista imaju mogućnost, što više koriste tzv. "slobodnu godinu studija".

STANDARD 6. je ispunjen.

Preporuke:

Fakultet bi trebalo da u narednom periodu kontinuirano, u skladu sa finansijskim mogućnostima, prateći potrebe nastave i naučnoistraživačkog rada, popunjava fond literaturom iz predmetnih oblasti. Posebno je neophodno da se zalaže za nabavku strane literature i stranih časopisa, kako bi se išlo u korak s vremenom.

Poželjno je učešće u kontekstu modernizacije nastave, razmene studenata/kinja i nastavnog osoblja i razvoja tehničko-tehnoloških i prostornih resursa.

Takođe je neophodno postojanje mogućnosti za napredovanje nenastavnog osoblja uz jasnu definisanost i dostupnost uslova za to.

Nužno je da, pre svega, biblioteka i studentska služba rade duže sa studentima/kinjama, i to minimum jedan dan u nedelji, jer nepostojanje mogućnosti da se radi u dve smene im otežava pristup koji im je zagarantovan kao pravo da koriste.

Obavezno je razviti svest kod studenata/studentkinja o važnosti ankete, te naći mehanizam kojim bi ih Fakultet mogao privući da je popune, ali nipošto ne pod pritiskom. Navedeno iz razloga što je Komisija prilikom posete obaveštена da se izveštaji o samovrednovanju objavljaju isključivo ukoliko je anketa reprezentativna! Fakultet mora osmisliti način kojim bi prevazišao ovaj dugogodišnji problem.

Posebno se naglašava preporuka da se uspostavi jedinstvena politika priznavanja ispita položenih u programima razmene, jer je Komisija u razgovoru sa predstavnici/ama obaveštena o ovim nedostacima i propustima.

Kako bi se poboljšao kriterijum koji se odnosi na fleksibilnije modele, Komisija naglašava da je veoma važno da studenti/kinje imaju studije slučaja, jer se iz razgovora sa navedenima utvrdilo da ih nikada nisu koristili/e, a da se ispiti polažu pismenim putem nevezano od pandemije COVID-19. Dakle, nastavno osoblje bi trebalo da, gde god je to primereno, pravi Power Point prezentacije, postavlja predavanja na platforme i slično, a u svemu tome im može

pomoći stručno, administrativno i tehničko osoblje kojeg ima u dovoljnoj meri angažovano u ovoj instituciji.

Konačno, nije preporuka, već apel Komisije da svaki/a student/kinja mora imati svoj korisnički nalog kojem bi pristupio/la i time sve pratio/la (npr. uplatu školarine, prijavu i odjavu ispita, polaganje istih, spisak ocena i slično)! U svemu tome je nadležno stručno, administrativno i tehničko osoblje koje ima dovoljno prostornih i drugih kapaciteta. Prema tome, neophodno je što pre pristupiti pravljenju baze!

STANDARD 7. je ispunjen.

Preporuke:

- Kreirati internu anketu o zadovoljstvu studenata
- Uključiti veći broj studenata u ispunjavanje anketa
- Ankete realizovati dva puta godišnje
- Kreirati i realizovati anketu nakon diplomiranja o zadovoljstvu studenata studijskim programom.
- Kreirati i realizovati anketu nakon diplomiranja o zadovoljstvu studenata uslovima studiranja i podrškom od strane nastavnog i administrativnog osoblja.
- Realizovati saradnju sa Karijernim centrom Univerziteta u cilju umrežavanja i obrade i razmjene podataka o karijernim putanjama svršenih studenata.
- Uraditi anketu o zadovoljstvu studenata sa resursima biblioteke i mogućnostima korištenja iste, sa akcentom na mogućnost produženja termina korištenja biblioteke i čitaonica.
- Uložiti napore za kreiranje potpunije baze podataka alumnija i praćenje karijernih putanja alumnija i redovno ažurirati informacije o karijernim putanjama svršenih studenata.

STANDARD 8. je ispunjen.

Preporuke:

- Sistematisovati i pojednostaviti pružanje informacija o programima i aktivnostima, kao i o kriterijumima za upis, radi lakšeg snalaženja studenata.

STANDARD 9. je djelimično ispunjen.

Napomene:

- Kontinuirani napor i periodična revidiranja studijskih programa temelje se na rezultatima dvaju projekata vezanih uz unapređenje kapaciteta Fakulteta. Potreba praktičnog obrazovanja studenata osigurava se u okviru klinike za besplatnu pravnu pomoć. Na temelju razgovora s predstvincima privrede i vanjskih dionika otvoren je problem nesudjelovanja vanjskih dionika na proces osvremenjivanja programa.
- Fakultet navodi kako je projekt CABUFAL uključivao i suradnju s vanjskim doinicima i na taj način isti su mogli utjecati na revidiranje programa. Također navodi kako je Projekt ENEMLOS

odgovor na praktično obrazovanje pravnika. Ipak, na razgovoru s predstavnicima poslodavaca, odnosno vanjskih dionika istaknuto je kako oni ne utječu na kreiranje studijskih programa.

-Fakultet navodi kako su nadležne komisije i Vijeće Pravnog fakulteta analizirali podatke o prolaznosti studenata što je bila podloga za izmjene studijskih programa. Ipak, u razgovoru s predstavnicima studenata istaknut je problem koji postoji u nekoliko kolegija, tako da nije jasno koliko su izmjene utjecale na postotak prolaznosti kolegija i napredovanje kroz studije, odnosno završetak studija.

-Studenti participiraju u radu odgovarajućih komisija. Nije poznato koliko se nastavnika do sada pozvalo na razgovor kod dekana zbog ispodprosječnih rezultata ostvarenih na anketama, je li bilo nekog oblika sankcije, je li se situacija nakon toga popravila.

Preporuke:

- uložiti dodatne napore na uključivanju vanjskih dionika u proces osuvremenjivanja programa;
- više uvažavati studentske inicijative, poglavito u kontekstu međunarodne mobilnosti i priznavanja ispita i bodova;
- bolje surađivati sa studentima vezano uz njihove potrebe i očekivanja od studijskih programa;
- uložiti dodatne napore na analiziranju izrazito niske prolaznosti na pojedinim kolegijima;
- poboljšati i ubrzati rad administracije, te produžiti radno vrijeme fakultetskih službi.

STANDARD 10. je ispunjen.

Preporuke:

Treba što više organizovati pravne klinike iz određenih naučnih oblasti (nastavnih predmeta) i, tzv. „radionice“, kao što su, na primer: „ustavne“, „krivične“, „upravne“ i slično. Ove klinike i radionice bi trebalo da posećuju, posebno zainteresovani studenti, koji bi rešavali određena pravna pitanja u praksi, zatim studije slučajeva, primere iz prakse u saradnji sa odgovarajućim stručnjacima iz određene oblasti (praktičarima). Takođe, tu bi mogla da budu uključena i eksterno zainteresovana lica. Ovakav način izvođenja nastave bi omogućio da konačni rezultati studiranja mogu da proverljivi i direktno ocenjeni. Naročitu pažnju treba posvetiti uključivanju studenata u praktičan rad (što je saglasno savremenim zahtevima za dualno obrazovanje) i to u saradnji sa eksternim stranama. Posebnu pažnju treba posvetiti razvijanju mreže Alumni klubova, s obzirom da se, na taj način, članovi ove grupacije, kao bivši studenti i kolege, sa stečenim iskustvom u različitim oblastima društvenog života, mogu da doprinesu optimiziranju izuzetno velikog broja benefita (koristi).

Komisija predlaže Agenciji naknadnu kontrolu (follow-up) u naznačenom roku:

Komisija PREDLAŽE Agenciji naknadnu kontrolu (follow-up) u roku od 2 godine.

Datum 15.06.2022

KOMISIJA:

Predsjednik Prof. dr Mišo Dokmanović

Član Prof. dr Anita Blagojević

Član Prof. dr Dragan Bataveljić

Član Prof. dr Mladen Perazić, predstavnik privrede

Član Jovan Bukovala, student

KOMISIJA

Predsjednik M. Dokmanović

Član B. Bataveljić

Član M. Perazić

Član J. Bukovala

Član J. Bukovala